

УДК 378.4:004.771:[37.02:811.161.2]

Нагрибельна Інна Анатоліївна

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філології
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6393-3754>
yrazliv@gmail.com

Сугейко Любов Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1341-2541>
yrazliv@gmail.com

Мельничук Юлія Юрївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5268-5561>
yrazliv@gmail.com

УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ MOODLE

Анотація. Стаття присвячена теоретичному аналізу проблеми дистанційного навчання й опису експериментального дослідження упровадження авторського курсу з методики навчання української мови на основі системи MOODLE. Студіювання проблеми дистанційного навчання дозволило виділити її позитивні характеристики й недоліки, а також раніше невирішені частини загальної проблеми: можливості дистанційного навчання майбутніх учителів початкової школи в контексті лінгводидактичної освіти. У межах дослідження було обґрунтовано доцільність й створено авторський дистанційний курс з методики навчання української мови для майбутніх учителів початкових класів. Перевірку ефективності його було здійснено за допомогою педагогічного експерименту, який включав три етапи: констатувальний, формувальний, узагальнювально-контрольний, що й детально описано в статті. На першому етапі за допомогою тестування було визначено рівень лінгводидактичної компетентності студентів спеціальності «Початкова освіта» педагогічного факультету Херсонського державного університету без застосування засобів дистанційної освіти, для чого було з'ясовано сутність лінгводидактичної компетентності, наведено рівні її сформованості з критеріями й показниками. На формувальному етапі розроблений курс (на основі електронного модулю «Навчання грамоти») впроваджувався в освітній процес Херсонського державного університету. Він складався з теоретичного блоку, завдань для самостійного опрацювання та контрольної-оцінної частини, створеної у вигляді тестів з автоматичною перевіркою відповідей та їх миттєвим оцінюванням. Дані узагальнювально-контрольного експерименту показали, що рівень сформованості лінгводидактичної компетентності студентів експериментальної групи зріс на 10% у порівнянні з контрольною групою, а впровадження дистанційного курсу з методики навчання української мови дозволило оптимізувати самостійну роботу студентів, розширити їх обізнаність зі світом інформаційних технологій в освіті.

Ключові слова: дистанційна освіта; методика навчання української мови; лінгводидактична компетентність; майбутні вчителі початкової школи; педагогічний експеримент; інформаційне середовище MOODLE.

1. ВСТУП

Модернізація сучасної вищої освіти зумовлена соціальними викликами, які продиктовані потребами полікультурного світу в підготовці професійно компетентного фахівця початкової школи. Сучасні педагогічні виші мають реалізувати новий погляд на вдосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів, оскільки останнім часом відбувся помітний розрив між методикою

початкової мовної освіти, рівнем мовленнєвого розвитку молодших школярів та лінгводидактичною підготовкою майбутніх учителів початкових класів.

У цьому контексті актуальною є проблема упровадження дистанційного навчання у фаховій підготовці вчителів початкової школи.

Актуальність проблеми дистанційного навчання в лінгводидактичній освіті зумовлена тим, що цей вид навчання інтегрує в собі можливості традиційного навчання та реалізує дидактичний, розвивальний, виховний потенціал інноваційної форми роботи, що забезпечує міцне й усвідомлене засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Методика навчання української мови», адже майбутньому фахівцеві недостатньо засвоїти теорію мови. Йдеться про такі засоби лінгводидактичної освіти студентів, які сприяють їх академічній мобільності, дозволяють раціонально використовувати час для опанування навчального матеріалу, формують критичне мислення та стимулюють пошук креативних рішень для реалізації педагогічних завдань. Прикметно, що ідеї дистанційного навчання закладено і в Концепції Нової української школи [], одним із положень якої є «... створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу». Концепція Нової української школи

Вважаємо, що означені характеристики дистанційного навчання переконливо доводять актуальність обраної теми дослідження, яка полягає в розробці та впровадженні дистанційного курсу «Методика навчання української мови» на основі системи MOODLE.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що проблема упровадження дистанційного навчання в сучасному педагогічному середовищі є актуальною та перспективною. Їй приділяли увагу Д.Чернилевський [1], І.Краєвський [2], А.Соловов [3], М.Сімонсон [4].

У межах лінгводидактичного контексту порушеної проблеми є цікавою думка науковців О. Копусь [5], І.Нагрибельної [6], М.Починкової [7], М.Пентилюк [8]. Аналіз і синтез наукових студій з проблеми лінгводидактичної підготовки засобом дистанційного навчання дає підстави для того, щоб констатувати наявність ґрунтовної джерельної бази. Водночас виокремлюються раніше **невирішені частини загальної проблеми**, яким присвячена дана стаття: розроблення ефективної методики дистанційного навчання майбутніх учителів початкової школи в контексті лінгводидактичної освіти.

Мета статті:

- аналіз доцільності застосування дистанційних засобів навчання у процесі лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів;
- опис упровадження в освітній процес електронних модулів курсу;
- перевірка ефективності формування лінгводидактичної компетентності студентів шляхом упровадження дистанційного курсу з методики навчання української мови на основі системи MOODLE.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні основи дослідження ґрунтуються на аналізі наукової джерельної бази, яка створює підґрунтя для впровадження новітніх засобів навчання майбутнього вчителя початкової школи, модернізації освітнього процесу у вишах.

У межах нашого дослідження було здійснено аналіз не тільки науково-методичної літератури, а й проаналізовано засадичні державно-нормативні документи,

які регламентують сутність, специфіку та норми впровадження дистанційного навчання. До таких відноситься Положення про дистанційне навчання (Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466), у якому зазначається, що «Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [].

Для нашого дослідження дане визначення є прийнятним, проте модернізація системи вищої освіти спричинила потребу нових дефініцій, або заміну окремих понять та педагогічних категорій, для того щоб уникнути різного тлумачення, наприклад, навчальний процес – освітній процес, ВНЗ – заклад вищої освіти

Спираючись на Закон України про освіту, у нашому дослідженні ми користуємося сучасними дефініціями.

У контексті аналізу дистанційного навчання у лінгводидактичній освіті майбутніх учителів актуалізується тлумачення дистанційного навчання, яке подають автори Словника-довідника з української лінгводидактики: «дистанційне навчання – така форма навчання, коли взаємодія суб'єктів навчання (педагога, студентів, учителя, учнів) здійснюється на відстані й відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (мету, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), які реалізуються специфічними засобами інтернет-технологій або іншими засобами, що передбачають інтерактивність. Найголовнішою ознакою дистанційного навчання є уникнення безпосереднього контакту між суб'єктами навчання та використання в процесі навчання нових інформаційних технологій» [с. 60].

На думку вчених, дистанційне навчання є перспективною формою навчання, «... яка має значний дидактичний, розвивальний і виховний потенціал» [6, с. 243].

Прикметно, що в наш час серед дослідників відсутня чіткість та однаковість в тлумаченні термінів «дистанційна освіта», «дистанційне навчання». Узагальнюючи наукові позиції вчених щодо проблеми дистанційного навчання, відзначаємо, що В.Краєвський розмежовує означені поняття. На його думку дистанційною є не форма отримання освіти, а технологія навчання, тому доцільно говорити про дистанційне навчання [2].

Ми погоджуємося з науковою тенденцією щодо виділення позитивних та негативних характеристик у будь-якій педагогічній категорії. Дистанційне навчання у цьому сенсі не є виключенням, йому притаманні як переваги, так і певні недоліки, про які слід говорити для того, щоб уникнути можливих ризиків у лінгводидактичній підготовці вчителів початкової школи.

Так, студіювання проблеми дистанційного навчання дозволило І.Нагрибельній [6], услід за Д.Чернилевським [1], виділити такі позитивні характеристики досліджуваної форми навчання:

- широкомасштабна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації фахівців для кадрового забезпечення конверсійних, освітніх, регіональних та інших державних і суспільних програм;

- якісно новий рівень академічної мобільності студентів, що надасть їм можливість переходу від однієї освітньої програми до іншої, з одного навчального закладу в інший для продовження освіти, одночасного навчання в різних навчальних закладах, зокрема й закордонних;

- можливість отримання освіти особами з фізичними вадами, які не мають можливості навчатися за традиційною системою;

– висока якість освіти за рахунок реалізації комплексних освітніх програм, заснованих на кращих традиціях вітчизняної освіти, міжнародному досвіді використання передових інформаційних технологій;

– розширення географії вищої школи, вихід на нові ринки освітніх послуг у країні та за кордоном;

– доступність вищої освіти для іноземних громадян, подолання ізольованості вітчизняної системи освіти від світової освітньої системи, зокрема на мовному рівні;

– зниження соціальної напруги у великих містах, пов'язаної з міграцією молоді з метою отримання освіти в провідних ВНЗ країни;

– можливість отримання освіти за місцем проживання й вирішення тим самим проблем, пов'язаних із наявною диспропорцією в розташуванні вищих навчальних закладів;

– можливість здійснення просунутої освіти, особливо обдарованих дітей і підлітків, незалежно від місця їхнього мешкання й віддаленості від традиційних академічних та університетських центрів [6, с. 223].

Водночас маємо звернути увагу на ті недоліки дистанційного навчання, які виділяють учені. Так, спираючись на наукову позицію В. Кухаренка [9], відзначаємо, що дистанційне навчання, як один із видів самостійної роботи студентів має низку недоліків:

1. Статистично встановлено: 50–80% дистанційних студентів не закінчують навчання.

2. Розвиток дистанційного навчання не встигає за змінами на ринку праці.

3. Нерідко під час розробки дистанційних курсів перевага віддається новим технологіям, а не методичним аспектам дистанційного навчання.

4. Дистанційний студент нічого не робить, крім читання, виконання тестів та завдань, тому навчатися за таким сценарієм нудно. Ніякої активності, яка б залучала мозок студента, немає, а «інтерактивність» має вигляд перегортання сторінок у вебі.

5. Утрачається розуміння унікальності сучасних технологій, які сприяють створенню атмосфери співтворчості, колективного інтелекту [9, с. 8].

Отже, дистанційне навчання – це сучасна форма освіти, яка може бути успішно впроваджена в лінгводидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи за умови урахування її позитивних характеристик та передбачення притаманних їй недоліків.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для реалізації поставлених у статті завдань було зроблено *теоретичний аналіз* науково-методичної джерельної бази, розроблено методику експериментально-дослідного навчання, структуру *педагогічного експерименту* (констатувальний, формувальний, узагальнювально-контрольний) та передбачено *статистичний аналіз* отриманих результатів.

Для об'єктивного аналізу сформованості лінгводидактичної компетентності студентів у процесі дослідного навчання було розроблено критерії та рівні її оцінювання (високий, достатній, середній, низький), які детальніше описано з показниками в результатах експериментальної роботи.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У межах дослідження проблеми дистанційного навчання майбутніх учителів початкової школи в контексті лінгводидактичної освіти було розроблено методику підготовки й проведення експериментально-дослідної роботи. З цією метою експериментальною базою було обрано педагогічний факультет Херсонського державного університету, учасниками експерименту стали студенти четвертого курсу спеціальності «Початкова освіта» (усього 43 особи). Контрольною групою обрано 401 групу (21 студент), а експериментальною – 441 групу (22 студенти).

Провідним методом було обрано педагогічний експеримент, що складався з трьох етапів: констатувального, формувального, узагальнювально-контрольного.

Проведене дослідження виконувалось у межах ініціативної теми «Лінгводидактична підготовка у фаховій освіті сучасного вчителя початкової школи» кафедри філології педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Завданням педагогічного експерименту було формування лінгводидактичної компетентності студентів шляхом виконання різних видів вправ навчального, проблемного, пошукового, дослідного характеру під час вивчення курсу «Методика навчання української мови» (у початковій школі).

Нагрибельна І.А. у своїй монографії розглядає лінгводидактичну компетентність як «сукупність інтегрованих якостей особистості, що передбачає сформованість потреби в самостійному накопиченні професійно значущих знань, готовність студента до педагогічної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі й ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках і досвіді навчання, що є підвалинами для формування методичної майстерності вчителя; сформованій позиції щодо власної професійної діяльності, а також професійної діяльності інших, є одним зі складників особистісних характеристик фахівця» [6, с.72].

З огляду на зазначене, визначаємо, що лінгводидактична компетентність – це готовність студента до навчання школярів мови й літератури в закладах загальної середньої освіти (засвоений комплекс знань, умінь і навичок під час освітнього процесу, набутий досвід навчання української мови в початковій школі під час проходження педагогічної практики).

У процесі експерименту ми враховували такі показники рівнів сформованості лінгводидактичної компетентності, як володіння понятійно-термінологічним апаратом, уміння доречно застосовувати методи, прийоми, засоби навчання, освітні технології, уміння інтегрувати навчальний матеріал з іншими предметами тощо. Також серед показників відзначаємо дотримання мовно-літературних норм, сформованість знань з мови, стилістичні уміння.

Подаємо критерії сформованості лінгводидактичної компетентності.

Високий рівень. Студент ґрунтовно володіє нормами сучасної української літературної мови, доцільно застосовує мовні знання на практиці, добре обізнаний із понятійно-термінологічним апаратом і методичною системою лінгводидактики початкової школи, обізнаний із інноваційними технологіями навчання грамоти та читання, володіє та ефективно використовує різні способи читання, розуміє мовлення в різних ситуаціях спілкування, бере участь в обговоренні проблем, оперативно і вправно орієнтується та діє в навчально-мовленнєвих ситуаціях; мовлення логічно вибудоване, наповнене лексичним багатством та різноманітністю граматичних форм і конструкцій, відповідає стилістичним нормам. Уміє інтегрувати навчальний матеріал з іншими предметами.

Достатній рівень. Студент володіє нормами сучасної української літературної мови, понятійно-термінологічним апаратом, правильно визначає мовні й мовленнєві поняття, застосовує їх на практиці, але припускає помилки та поодинокі неточності у наведенні прикладів, проведенні фрагментів уроків. Добре володіє інноваційними

технологіями, методично правильно використовує їх під час навчального процесу. Вправно орієнтується та діє в навчально-мовленнєвих ситуаціях, вдало обирає лінгводидактичні стратегії, проте допускає окремі помилки та має незначні огріхи у виконанні методичних завдань.

Середній рівень. Студент недостатньо володіє нормами сучасної української літературної мови, допускає неточності у розумінні понятійного апарату, у побудові висловлювань, поясненні мовних явищ, пов'язаних із особливостями навчання грамоти першокласників, відчуває труднощі у застосуванні мовних знань на практиці та у наведенні прикладів. Обізнаний з інноваційними технологіями навчання грамоти, але недоцільно застосовує їх під час моделювання та проведення фрагментів уроків із навчання письма і читання.

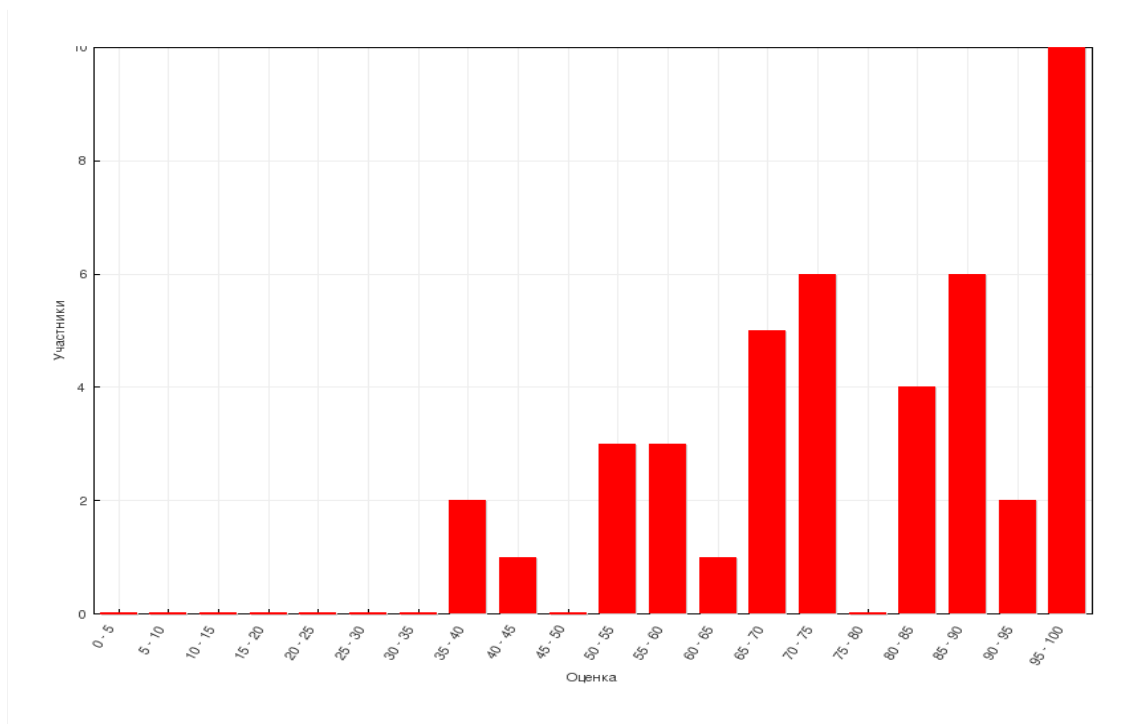
Низький рівень. Студент знає лінгводидактичні поняття, але допускає помилки у розумінні та застосуванні методів, прийомів і засобів навчання грамоти, не розуміє змісту аналітико-синтетичного методу навчання, не може навести приклади різних видів прийомів навчання каліграфічного письма, читання. Недостатньо володіє понятійно-термінологічним апаратом і методичною системою лінгводидактики початкової школи, поверхово обізнаний з інноваційними технологіями, мультимедійними засобами навчання.

Метою констатувального експерименту було передбачено перевірити рівень сформованості лінгводидактичної компетентності студентів без застосування засобів дистанційного навчання. Для цього студентам четвертого курсу спеціальності «Початкова освіта» було запропоновано виконати завдання, що містило двадцять два тести відкритої, закритої форми та на встановлення відповідностей. Відмітимо, що методика навчання української мови уже вивчалася ними на третьому курсі, тобто загальні поняття з лінгводидактики та теоретичні основи предмету повинні бути сформовані, що й перевірялося на матеріалі питань типу: *«Доповніть думку: "Методами навчання мови, що активізують пізнавальну діяльність школярів, є: ... , проблемний та частково-проблемний методи"»*, або:

Установіть відповідність:

1) компетентність;	а) підготовка вправа з письма;
2) стислий переказ;	б) методи розвитку зв'язного мовлення;
3) імітативні методи;	в) вид переказу;
4) «письмо» в повітрі.	г) складова педагогічної майстерності.

Результати виконання студентами тесту констатувального експерименту представлені на мал.1.

Статистичний підрахунок було здійснено засобом традиційних методів шкалування, а саме інтервальної шкалі. Досвід викладання у виші показує, що такий метод є доцільним при масових тестуваннях.

У зв'язку з цим для перевірки лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів у MOODLE передбачена відносно проста методика шкалування, яка саме базується на кусочно-лінійному перетворенні «сирих до тестових балів, а потім і ... відповідей».

З цією метою первинну шкалу оцінювання було розбито на декілька ділянок за допомогою порогових значень, У нашому випадку студентів було розподілено в різні якісні групи: реципієнти, що мають високий, достатній, середній і низький рівень. Статистичне узагальнення отриманих результатів показало, що на високому рівні виконали завдання 12% студентів, на достатньому – 21%, середній рівень сформованості лінгводидактичної компетентності продемонстрували 31%, а низький – 36 %.

Результати констатувального експерименту засвідчили потребу в удосконаленні шляхів викладання «Методики навчання української мови», пошуку альтернативних засобів навчання, зокрема для тих студентів, хто здобуває освіту за програмою подвійних дипломів, що реалізується на педагогічному факультеті Херсонського державного університету й передбачає один семестр стаціонарної форми роботи, а другий – виїзд на навчання за кордон та дистанційне опрацювання курсів; осіб, що оформили індивідуальний графік відвідування занять і мають офіційне місце роботи в системі закладів освіти або студентів із обмеженими фізичними можливостями. Усе вищезазначене, а також стрімкий розвиток інформаційних технологій, уявити без яких освітній процес у сучасному виші не можливо, сприяло розробці авторського дистанційного курсу «Методика навчання української мови». Репрезентуємо його детальніше.

Авторський дистанційний курс з методики навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта» створений у веб-системі «KSU Online» Херсонського державного університету, яка розроблена на базі інформаційного середовища MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Його привабливість виявляється не тільки в інтуїтивно зрозумілій системі (навіть не для спеціалістів) інструментів для впровадження комп'ютерного навчання та в докладних

інструкціях щодо їх застосування, а й у пристосованості до сучасних освітніх потреб. Так, можливості інформаційного середовища MOODLE дозволяють ефективно організувати взаємодію викладача й студента в умовах дистанційного навчання за допомогою форуму, чату, розвиненої системи коментування й оцінювання теоретичних та практичних завдань, а інструменти автоматичної перевірки суттєво економлять час викладача та звільняють від рутинної роботи. Відкритість його форми дає можливість додавати нові модулі й блоки, а також постійно удосконалювати навчальний матеріал.

Деякі труднощі, що виникли під час розробки авторського дистанційного курсу з методики навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта», а саме: недостатні навички роботи в онлайн просторі та, як наслідок, низька швидкість створення дидактичного продукту, вважаємо тимчасовими та такими, що будуть усуненими за умови подальшого користування електронними засобами генерування дистанційного навчання.

Створений дистанційний курс «Методика навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта» складається з тематичних модулів, кожен з яких структуровано згідно з загальнодидактичними етапами освітнього процесу та включає:

1. Теоретичний блок, що містить оглядові лекції та допомагає студенту створити цілісну картину певної методичної системи; словник-мінімум лінгводидактичних термінів, який має на меті зорієнтувати студента в складній системі фактів і понять, що входять у професійну підготовку вчителя початкових класів. Інструмент «Глосарій», за допомогою якого розроблено цей блок, дозволяє проводити пошук і перегляд термінів за алфавітом, темою модулю або датою.

2. Блок завдань для самостійного опрацювання, що спонукає студента до самостійного пошуку інформації, її творчого осмислення, організації свого робочого часу та відповідальності за власну навчальну діяльність. Цей блок є інтерактивним, оскільки студент має можливість звернутися до викладача за допомогою чату, особистих повідомлень, завантажити результати своєї пошукової роботи та отримати коментар від викладача.

3. Контрольно-оцінний блок, створений у вигляді тесту змішаного типу (з тестами закритої та відкритої форми, на встановлення відповідностей) з автоматичною перевіркою відповідей та їх миттєвим оцінюванням.

До кожного тематичного модуля додається перелік рекомендованих інформаційних джерел, що містить не тільки сучасну методичну літературу й статті, опубліковані в періодичних виданнях, а й інтернет-сторінки з посиланнями.

Проілюструємо розроблений дистанційний курс «Методика навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта» на прикладі електронного модулю «Методика навчання грамоти». Наведемо фрагмент оглядової лекції з теми «Процес навчання грамоти»:

Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Навчання грамоти – важлива ланка всієї системи роботи з рідної мови в початкових класах. У процесі оволодіння грамотою в молодших школярів формуються такі вміння й навички, які мають основоположне значення для подальшого успішного навчання. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Процес навчання грамоти поділяється на три періоди: добукварний (підготовчий), букварний (основний) і післябукварний. Завдання добукварного (підготовчого періоду). Розвиток фонематичного слуху, вмінь виконувати звуковий аналіз слів. Підготовка руки до письма. У добукварний період розрізняють уроки читання і письма (підготовка до читання і письма), які нероздільно пов'язані між собою: урок читання готує дітей до уроку письма, а урок письма слугує продовження уроку читання. Особливості структури уроків читання і письма в

добукварний період. Орієнтовний зміст роботи на уроці читання в добукварний період...

Деякі приклади лінгводидактичних термінів зі словника-мінімуму:

ЗВУКОВИЙ АНАЛІТИКО-СИНТЕТИЧНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ГРАМОТИ – це провідний метод навчання грамоти, що полягає у використанні різноманітних прийомів аналізу та синтезу звуків з метою підготовки учнів до читання складів і слів.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ – це розділ навчання української мови, що передбачає формування в учнів елементарних навичок читання й письма.

МОВЛЕННЄВИЙ АБО ФОНЕМАТИЧНИЙ СЛУХ – це здатність розрізняти звуковий склад мовлення і синтезувати значення при сприйманні мовлення.

Зразки завдань для самостійного опрацювання:

1. Проаналізуйте навчальні програми з української мови, що вийшли у XXI столітті. Які зміни простежуються у підходах до навчання грамоти? Скористуйтеся матеріалами статті «Інновації у мовній освіті молодших школярів» (2017 р.). **Режим доступу:** <http://pptp.kubg.edu.ua/numbers/52-arkhiv-nomeriv-2017-r/155-4-2017-roku.html?showall=&start=9> [10].

2. Сформулюйте, які питання ви б хотіли обговорити зі студентами під час дискусії з теми «Шляхи реформування мовної освіти».

3. Зробіть аналіз одного з діючих букварів за схемою, що представлена в навчально-методичному посібнику «Самостійна робота студентів під час вивчення методик української та російської мов» [11, с. 31]. **Режим доступу:** <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/316>

Наведемо приклади реалізації у системі MOODLE різних форм тестів, що представлені на малюнках 2, 3.

Вопрос 1
Пока нет ответа
Балл: 3
Отметить вопрос
Редактировать вопрос

Звуковий аналітико – синтетичний метод навчання грамоти полягає у:

Выберите один ответ:

- а. читанні слів, попередньо проаналізованих із звуко-буквеної сторони з використанням розрізної абетки;
- б. поєднанні звуків у складі, складів у слова;
- в. використанні різноманітних прийомів звукового аналізу та синтезу слів з метою підготовки учнів до читання складів і слів.
- г. поділі слів на складі і з'єднанні виділених складів у слові;

Мал.2. Приклад реалізації тестів закритої форми з вибором однієї правильної відповіді

Вопрос 4
Пока нет ответа
Балл: 5
Отметить вопрос
Редактировать вопрос

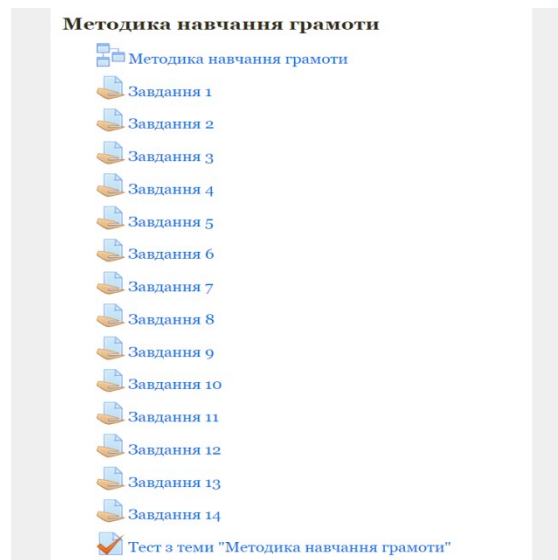
Доповніть думку «Порядок розміщення літер у «Букварі» обумовлений ... їх вживання в українському писемному мовленні».

Ответ:

Мал.3. Приклад реалізації тестів відкритої форми

Вивчення курсу «Методика навчання української мови у початкових класах» розпочинається розділом «Методика навчання грамоти», тому ми обрали цей розділ для формувального етапу експерименту, який мав на меті сформувати лінгводидактичну компетентність засобом дистанційного навчання і запропонували студентам

експериментальної (441) групи завдання навчального, проблемного, пошукового, дослідного характеру через інформаційне середовище MOODLE (див. мал.4).

Мал.4. Завдання електронного модулю «Методика навчання грамоти»

Проаналізуємо виконання деяких завдань студентами. Перше завдання ставило за мету опрацювання теоретичного матеріалу не тільки за підручником «Методика навчання української мови в початковій школі», а й за іншими джерелами. Як свідчить аналіз виконаного завдання, переважна більшість студентів опрацювало лише підручники (78%), а решта студентів опрацювало матеріали з Інтернету, навчальні посібники (22%).

В укладанні бібліографії актуальної джерельної бази до теми «Інновації у технології навчання грамоти», «Розвиток культури мовлення під час навчання грамоти у 1 класі» (друге завдання) студенти опрацювали періодичні видання, інтернет-джерела, підручники і посібники, переглянули матеріали вебінарів, що свідчить про зацікавленість їх у представлених темах і дає можливість скористатися при нагоді джерельною базою.

Характеризуючи напрями роботи з навчання грамоти у Новій українській школі (наступне завдання), студенти відзначили, що вчителям надається можливість вибору методів навчання грамоти, але основним був і залишається звуковий аналітико-синтетичний метод, що передбачає реалізацію принципу «від звука до букви». Студенти роблять акцент на тому, що який би метод не був обраним, протягом букварного періоду необхідно сформулювати навички читання у першокласників. Поряд з графічними навичками формуються правописні – елементарні орфографічні й пунктуаційні. Вправи з графіки письма поєднуються з удосконаленням артикуляційних умінь, роботою над збагаченням словникового запасу дітей. Післябукварний період призначений для вдосконалення умінь читати й писати, виконувати елементарні аналітико-синтетичні дії з одиницями різних мовних рівнів, для розвитку усного мовлення і творчих здібностей учнів, виконання завдань і вправ із читання й письма. В якості аргументації власної думки було процитовано: «Реформування сучасної мовної освіти молодших школярів лежить на шляху подолання ізольованого викладання навчальних предметів, навчальних тем і створення принципово нових навчальних програм, підручників, покликаних не наситити дитину теоретичними знаннями, а надати, перш за все, їй необхідні уміння й навички роботи з інформацією, розвинути комунікативну компетентність, особистісні якості школяра» [10, с.60].

Аналізуючи наступне завдання «Які питання ви б хотіли обговорити зі студентами під час дискусії з теми «Шляхи реформування мовної освіти», студенти зазначили такі: «Які реформи відбулися в освіті (історичний дискурс)?», «Що нам дає новий Закон про освіту?», «Моє ставлення до реформування мовної освіти», «Чи потрібно школам реформування мовної освіти? Чому?», «Якими можуть бути наслідки реформування мовної освіти?» та інші, що свідчить про зацікавленість процесами реформування початкової освіти та етапами запровадження Нової української школи, свідоме ставлення до власної професійної готовності, небайдужість до соціальних змін.

У наступних завданнях студенти, переглянувши рекомендовані фрагменти уроку, назвали методи, прийоми та засоби навчання, які вчитель використав неправильно (67%), але запропонувати правильну методику реалізації цих прийомів не змогли, таких виявилось 34% студентів. Не викликало труднощів у студентів підготовка мультимедійного супроводу у вигляді презентації до вивчення букв на позначення голосних та приголосних звуків. Студенти презентували цікавий матеріал, який сприяв кращому засвоєнню розділу «Навчання грамоти».

Таким чином, переважна частина студентів успішно виконала дистанційні завдання електронного модулю «Навчання грамоти» та зафіксувала їх в передбачених місцях для відповідей. Координатори прокоментували роботу кожного студента, надали методичні рекомендації щодо її вдосконалення.

Підсумовуючи результати аналізу літературних джерел та практичного використання розробленого дистанційного курсу з методики навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта», визначаємо, що дистанційне навчання дає змогу опрацьовувати не тільки теоретичний матеріал, а й перевірити рівень сформованості знань із виучуваного розділу кожного студенту індивідуально, забезпечує зворотній зв'язок із викладачем, урізноманітнює процес засвоєння навчального матеріалу.

На заключному (узагальнювально-контрольному) етапі експерименту студентам контрольної (401) та експериментальної (441) груп були запропоновані тестові завдання, які мали на меті визначити рівень сформованості лінгводидактичної компетентності шляхом застосування дистанційної форми навчання. Для перевірки тестових завдань ми виходили з того, що відповіді студентів можуть оцінюватися за національною та європейською шкалою за описаними нами рівнями: високий, достатній, середній, низький. При цьому ми спиралися на Довідник користувача ЄКТС 2015, який дозволяє інтегрувати різні типи навчання у перспективу навчання впродовж життя, і поліпшує мобільність студентів... ЄКТС може застосовуватись до усіх програм, незалежно від способу реалізації (аудиторне навчання, навчання на базі організації, дистанційне навчання).

Ураховуючи специфіку фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів, для перевірки їх рівня лінгводидактичної компетентності було розроблено не тільки тестові завдання з методики навчання української мови, а й завдання, що передбачали вирішення педагогічних ситуацій, уміння орієнтуватися в структурі уроку української мови, його методичним забезпеченням, обізнаність з вимогами Нової української школи, вміння аргументувати доцільність методичних прийомів та технологій відповідно до теми, мети та етапу уроку.

Сучасний підхід до педагогічних вимірювань та гуманітарна складова запропонованих завдань та способу їх оцінювання змушує нас звернутися до специфіки IRT (Item Response Theorej) – назва теорії, що застосовується здебільшого в педагогічних і психологічних вимірах.

У межах предмету нашого дослідження акцентуємо увагу на латентній складовій IRT. Спираючись на те, що латентними вважаються позитивні та негативні якості

особистості, які не піддаються безпосередньому вимірюванню []. Серед завдань, які було запропоновано студентам з метою формування лінгводидактичної компетентності, представлено таких чимало. Оскільки теорія педагогічних вимірювань інтерпретує латентну складову IRT як таку, що передбачає похибку, ми в оцінюванні фахового рівня студентів це врахували й виходили з того, що:

1. Кожне правильно виконане завдання на встановлення відповідності оцінюється 4 балами.
2. Кожне правильно виконане завдання відкритої форми оцінюється 5 балами.
3. Правильно виконані тести на вибір однієї правильної відповіді оцінюються 3 балами.

Загальна сума правильних відповідей дорівнює 100 балам. Рівні оцінювання за 100-бальною системою наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні оцінювання тестів за 100-бальною системою

Рівні оцінювання	100-бальна система	Рівні оцінювання	100-бальна система
Високий	- 100 б.	Низький	- 59 б.
	- 97 б.		- 57 б.
	- 93 б.		- 54 б.
	- 90 б.		- 52 б.
Достатній	- 89 б.		- 49 б.
	- 85 б.		- 47 б.
	- 83 б.		- 45 б.
	- 81 б.		- 42 б.
	- 80 б.		- 38 б.
	- 78 б.		- 35 б.
	- 76 б.		- 34 б.
Середній	- 74 б.		- 29 б.
	- 73 б.		- 23 б.
	- 71 б.		- 18 б.
	- 69 б.		- 13 б.
	- 67 б.		- 8 б.
	- 64 б.	- 5 б.	
	- 63 б.	- 3 б.	
	- 60 б.	- 1 б.	

Порівняємо результати виконання тестових завдань студентами експериментальної та контрольної груп.

Студенти в основному справилися із завданнями, труднощі викликали тести відкритої форми. Високий рівень сформованості лінгводидактичної компетентності показали 22% студентів експериментальної групи і 12% студентів контрольної групи. Вони дали правильну відповідь на майже всі тести, у тому числі й тести відкритої структури. Студенти володіють нормами сучасної української літературної мови, добре обізнані із понятійно-термінологічним апаратом і методичною системою лінгводидактики початкової школи, із інноваційними технологіями навчання грамоти та читання, уміють інтегрувати навчальний матеріал з іншими предметами.

На достатньому рівні свої знання показали 46% студентів експериментальної групи і 40% студентів контрольної групи. Так, складними виявилися тести на встановлення відповідності, тести «Доповніть думку», не всі студенти могли дати відповідь на завдання тесту «Формування початкових понять у період навчання

грамоти відбувається за такими етапами...». Студенти правильно визначають мовні й мовленнєві поняття, володіють знаннями про інноваційні технології і вміють застосовувати їх під час навчання грамоти, орієнтуються в навчально-мовленнєвих ситуаціях, правильно обирають лінгводидактичні стратегії, проте допускають окремі помилки та незначні огріхи у методичних підходах до навчання грамоти.

Середній рівень сформованості лінгводидактичної компетентності виявили 27% студентів експериментальної групи і 41% студент контрольної групи. Студенти недостатньо володіють нормами сучасної української літературної мови, допускають неточності у розумінні понятійного апарату, у побудові висловлювань, поясненні мовних явищ, пов'язаних із особливостями навчання грамоти першокласників, недостатньо обізнані з інноваційними технологіями навчання грамоти.

Низький рівень сформованості показали відповідно 5% студентів експериментальної і 11% студентів контрольної груп. Респонденти допускали помилки у відповідях на застосування методів, прийомів і засобів навчання грамоти, не розуміли змісту аналітико-синтетичного методу, недостатньо оволоділи понятійно-термінологічним апаратом і методичною системою лінгводидактики початкової школи, поверхово обізнані з інноваційними технологіями, мультимедійними засобами навчання.

Таким чином, у середньому рівень сформованості лінгводидактичної компетентності студентів експериментальної групи зріс на 10% у порівнянні з контрольною групою, що свідчить про ефективність розробленої методики.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз науково-методичної джерельної бази, практичне впровадження дистанційної освіти з методики навчання української мови дозволяють констатувати, що:

1. Дистанційне навчання – це ефективна форма роботи, яка створює можливості для реалізації сучасних підходів у лінгводидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи, сприяє академічній мобільності студентів, нівелює проблему отримання освіти для людей, які мають фізичні вади.

Дистанційне навчання ґрунтується на таких засадах сучасних принципів організації освітнього процесу, як: варіативності форм і змісту навчання, засобів, що забезпечують вільне просування особистості в освітньому просторі й передбачають застосування різних механізмів підвищення професійної майстерності; індивідуалізації, що визначає розвиток здібностей особистості до самопізнання, самоконтролю, самоорганізації; інтерактивності навчання, що передбачає постійну активну взаємодію всіх учасників навчального процесу, які є рівноправними суб'єктами освітньої діяльності; співробітництва, що визначає особистісно зорієнтоване спілкування, залучення майбутніх учителів початкової школи до самоаналізу, самооцінки власної діяльності.

2. Створення дистанційного курсу з методики навчання української мови для студентів спеціальності «Початкова освіта» є однією із спроб пристосувати можливості інформаційного середовища MOODLE для реалізації професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів та, сподіваємося, новим кроком у розвитку практичного аспекту лінгводидактики. Інструменти MOODLE дозволяють ефективно організувати взаємодію викладача й студента за допомогою форуму, чату, розвиненої системи коментування й оцінювання теоретичних та практичних завдань.

Упровадження електронних модулів із курсу «Методика навчання української мови» (розділ «Методика навчання грамоти») із використанням дистанційних засобів навчання на основі веб-системи «KSU Online», розробленої на базі інформаційного середовища MOODLE, в освітній процес педагогічного факультету Херсонського державного університету дозволив оптимізувати самостійну роботу студентів, розширити їх обізнаність зі світом інформаційних технологій в освіті, дав підстави стверджувати про ефективність та доцільність застосування дистанційного навчання під час формування лінгводидактичної компетентності майбутніх фахівців початкової школи.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці електронних модулів з інших розділів курсу «Методика навчання української мови» для дистанційного навчання на основі платформи MOODLE.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Д. В. Чернилевский, *Дидактические технологии в высшей школе*. Москва, Россия: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
- [2] В. В. Краевский, А.В.Хуторской, *Основы обучения. Дидактика и методика*. Москва, Россия: Академия, 2007.
- [3] А. В. Соловов, “Мифы и реалии дистанционного обучения”, *Инновации в образовании*, №2, с. 82 – 90, 2004.
- [4] M. Simonson, C. Schlosser, A. Orellana, “Distance education research: a review of the literature”, *Journal of Computing in Higher Education*, 2011. [Online]. Available: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12528-011-9045-8/>
Accessed on: November 30, 2018.
- [5] О. А. Копусь, “Проблема формування культури фахового мовлення майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей”, *Наука і освіта*. №1-2, с.144-147, 2007.
- [6] І. А. Нагрибельна, *Самостійна робота в системі підготовки майбутніх учителів початкових класів до навчання української мови*. Херсон, Україна: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2016.
- [7] М. М. Починкова, “Лінгводидактичні умови застосування дистанційного курсу з практикуму української мови у навчанні майбутніх учителів початкових класів”, дис. канд. наук, Херсон. держ. ун-т, Херсон, Україна, 2011.
- [8] М. І. Пентилюк, *Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики*. Київ, Україна: Ленвіт, 2011.
- [9] В. М. Кухаренко, *Дистанційне навчання*. Київ, Україна: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2007.
- [10] Л. Г. Сугейко, Ю. Ю. Мельничук, “Інновації у мовній освіті молодших школярів”, *Педагогічний процес: теорія і практика*, №4, с.57-62, 2017.
- [11] І. А. Нагрибельна, Л. Г. Сугейко, Ю. Ю. Мельничук, *Самостійна робота студентів під час вивчення методик української та російської мов*. Херсон, Україна: СТАР, 2014.

Матеріал надійшов до редакції ... 2018 р.

ВНЕДРЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА ПО МЕТОДИКЕ ОБУЧЕНИЯ УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ НА ОСНОВЕ СИСТЕМЫ MOODLE

Нагрибельная Инна Анатольевна

доктор педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой филологии
Херсонский государственный университет, г. Херсон, Украина
<https://orcid.org/0000-0001-6393-3754>
yrazliv@gmail.com

Сугейко Любовь Григорьевна

кандидат педагогических наук, доцент
Херсонский государственный университет, г. Херсон, Украина
<https://orcid.org/0000-0003-1341-2541>
yrazliv@gmail.com

Мельничук Юлия Юрьевна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры филологии
Херсонский государственный университет, г. Херсон, Украина

<https://orcid.org/0000-0002-5268-5561>
yrazliv@gmail.com

Аннотация. Статья посвящена теоретическому анализу проблемы дистанционного обучения и описанию экспериментального исследования внедрения авторского курса по методике обучения украинскому языку на основе системы MOODLE. Изучение проблемы дистанционного обучения позволило выделить ее позитивные характеристики и недостатки, а также ранее нерешенные части общей проблемы: возможности дистанционного обучения будущих учителей начальной школы в контексте лингводидактического образования. В пределах исследования была обоснована целесообразность и создан авторский дистанционный курс по методике обучения украинскому языку для будущих учителей начальных классов. Проверка его эффективности была осуществлена с помощью педагогического эксперимента, который включал три этапа: констатирующий, формирующий, обобщающе-контрольный, что подробно описано в статье. На первом этапе с помощью тестирования был определен уровень лингводидактической компетентности студентов специальности «Начальное образование» педагогического факультета Херсонского государственного университета без применения средств дистанционного обучения, для чего была выяснена сущность лингводидактической компетентности, приведены уровни ее сформированности с критериями и показателями. На формирующем этапе разработанный курс (на основе электронного модуля «Обучение грамоте») внедрялся в образовательный процесс Херсонского государственного университета. Он состоял из теоретического блока, заданий для самостоятельной работы и контрольно-оценочного блока в виде тестов с автоматической проверкой ответов и их моментальным оцениванием. Данные обобщающе-контрольного эксперимента показали, что уровень сформированности лингводидактической компетентности студентов экспериментальной группы вырос на 10%, по сравнению с контрольной группой, а внедрение дистанционного курса по методике обучения украинскому языку позволило оптимизировать самостоятельную работу студентов, расширить их знания о возможностях информационных технологий в образовании.

Ключевые слова: дистанционное обучение; методика обучения украинскому языку; лингводидактическая компетентность; будущие учителя начальной школы; педагогический эксперимент; информационная среда MOODLE.

IMPLEMENTATION OF THE DISTANT COURSE OF THE METHOD OF UKRAINIAN LANGUAGE ON THE BASIS OF THE MOODLE SYSTEM

Inna A. Nahrybelna

Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor,
Chief of the Chair of Philology
Kherson State University, Kherson, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6393-3754>
yrazliv@gmail.com

Liubov H. Suheiko

Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor
Kherson State University, Kherson, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1341-2541>
yrazliv@gmail.com

Yuliia Y. Melnychuk

Candidate of Pedagogical Science,
Associate Professor of the Chair of Philology
Kherson State University, Kherson, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5268-5561>
yrazliv@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the theoretical analysis of the problem of distant learning and the description of the experimental study of the implementation of the author's course of the method of the Ukrainian language teaching based on the information environment MOODLE system. Studying the problem of distant learning has allowed to highlight its positive characteristics and disadvantages, as well as previously unresolved questions of the general problem: the possibility of distant learning of future primary school teachers in the context of lingvodidactic education. Within the framework of the study, the advisability was grounded and an author's distant learning course on the method of the Ukrainian language teaching by future primary school teachers was created. The verification of its effectiveness was carried out with the help of the pedagogical experiment included three stages: the ascertaining, forming, generalizing control, which is described in detail in the article. At the first stage, with the help of testing, the level of lingvodidactic competence of students of the specialty "Primary Education" of the pedagogical faculty of Kherson State University was determined without the use of means of distant education, for which the essence of lingvodidactic competence was determined, and the level of its formation with the criteria and indicators was given. At the formative stage a course (on the basis of the electronic module «Learning reading and writing») was implemented in the educational process of the Kherson State University. It consisted of a theoretical block, tasks for self-study and a test control unit, created in the form of tests with automatic check of answers and their instant assessment. The data of the generalizing control experiment showed that the level of the formation of the lingvodidactic competence of the students of the experimental group increased by 10% compared with the control group, and the introduction of the distant course of the method of teaching the Ukrainian language allowed to optimize the self-independent work of students, to increase their awareness of the world information technology in education.

Keywords: distance education; method of teaching the Ukrainian language; lingvodidactic competence; future teacher of primary school; pedagogical experiment; information environment MOODLE system.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] D. V. Chernilevskij, *Didactic technologies in Higher School*. Moskva, Rossija: JuNITI-DANA, 2002 (in Russian).
- [2] V. V. Kraevskij, A.V.Hutorskoj, *Fundamentals of education. Didactic and method*. Moskva, Rossija: Akademija, 2007 (In Russian).
- [3] A. V. Solovov, *Myths and realities of the distant education*. *Innovacii v obrazovanii*, № 2, s. 82 – 90, 2004 (in Russian).
- [4] M. Simonson, C. Schlosser, A. Orellana, "Distant education research: a review of the literature" , *Journal of Computing in Higher Education*, 2011. [Online]. Available: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12528-011-9045-8/>
Accessed on: November 30, 2018 (in English).
- [5] O. A. Kopus, *Problem of the formation of special speech culture of future teachers of non-philology specialities*. *Nauka i osvita*. №1-2, c.144-147, 2007 (in Ukrainian).
- [6] I. A. Nahrybelna, *Self-independent work in the system of primary school teacher's training to the studying of Ukrainian language*. Kherson, Ukraine: TOV «VKF «STAR» LTD», 2016 (in Ukrainian).
- [7] M. M. Pochynkova, *Linguistic and didactic conditions of the usage of distant course from the practice of Ukrainian language in the studying of future teachers of primary classes*. Thesis. Kherson State University, Kherson, Ukraine (in Ukrainian).
- [8] M. I. Pentyliuk, *Actual problems of the modern linguistic and didactic*. Kyiv, Ukraine: Lenvit, 2011 (in Ukrainian).
- [9] V. M. Kukharenko, *Distant education*. Kyiv, Ukraina: TOV Redaktsiia «Kompiuter», 2007 (in Ukrainian).
- [10] L. H. Suheiko, Yu. Yu. Melnychuk, *Innovations in the language education of primary pupils*. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*, №4, c.57-62, 2017 (in Ukrainian).
- [11] I. A. Nahrybelna, L. H. Suheiko, Yu. Yu. Melnychuk, *Self-independent work of the students during the studying of the method of Ukrainian and Russian languages*. Kherson, Ukraine: STAR, 2014 (in Ukrainian).